

L'Illyrie méridionale et l'Épire dans l'antiquité II, Actes du IIe Colloque international de Clermont-Ferrand (25–27 Octobre 1990), réunis par Pierre Cabanes, De Boccard, Paris 1993, pp. 284, бројни карти, слики и фотографии; индекс на имињата на боговите и хероите, индекс на античките автори, индекс на личните имиња, географски индекс, индекс на општи имиња.

Зборникот на трудови од вториот меѓународен колоквиум одржан во Клермон-Феран од 25–27 октомври 1990, објавен 1993 година, навистина презентира бројни врвни научни согледувања и расправи за јужна Илирија и Епир. Исклучителноста на Зборникот се огледува и во неговата извонредна графичка и техничка изведба, невообичаениот формат (28 x 22 см), организацијата на текстот на секоја страна (распореден е во две колони, во чии рамки често се наоѓаат и бројни карти, илустрации и табли), како и во бројните индекси. Илирија и Епир се особено значајни за античка Македонија како нејзини гранични подрачја; поради тоа, овој Зборник е незаобиколна литература за секој проучувач на античка Македонија. Битно е овде, на самиот почеток, да се истакне и присуството на единствениот текст на автор од нашата земја, д-р Наде Проева, што претставува значаен придонес за афирмацијата на македонската наука. Во понатамошниот текст, заради недостиг на време и простор, ќе биде даден повеќе опишен приказ на овој навистина извонреден Зборник и на трудовите што се наоѓаат во него.

Студиите презентирани на овој колоквиум во Зборникот се предадени во три главни поглавја. Пред овие поглавја, воспоставени врз хронолошка основа, се наоѓа предговорот на П. Кабанес (стр. 7–8), што ги донесува најосновните податоци за колоквиумот.

Првото поглавје (стр. 9–46) се однесува на праисторијата и на архаичната епоха. Во трудот на *G. Kourtessi-Philippakis*, “Les plus anciennes occupations humaines dans le territoire épirote et aux confins de l’Illyrie méridionale” (стр. 11–16) по презентирањето на историјатот на проучувањата (стр. 11–13) авторот дава осврт на палеолитичката секвенца (стр. 13–15) и ги донесува заклучоците (стр. 15); притоа, присутна е и детална библиографија (стр. 15–16). По неа, следи рефератот на *F. Prendi*, “La Chaonie préhistorique et ses rapports avec les régions de l’Illyrie du sud” (стр. 17–18), во кој посебно се презентирани проучувањата за бронзеното (стр. 19–24) и за железното време (стр. 24–27). Студијата на *C. Suerel*, “Presupposti della colonizzazione lungo le coste epirote” (стр. 29–46), е поделена на неколку тематски целини, од кои првата се однесува на топографските елементи (стр. 29–30), втората на археолошкиот придонес (стр. 30–34), третата ги донесува фрагментите од легендата и историјата (стр. 34–35), четвртата индициите на култот (стр. 35–38), петтата заклучокот (стр. 38–39), и освен со деталната карта (стр. 32), особено се издвојува по навистина деталната и обемна библиографија (стр. 39–44), како и со дискусијата на Н. Цека и К. де Симоне (стр. 45–46).

Второто поглавје на Зборникот, најобемно и особено значајно, посветено на класичниот и хеленистичкиот период (стр. 47–251), поделено е тематски на четири дела.

Првиот дел на второто поглавје, посветен на религиозниот живот (стр. 51–82), започнува со рефератот на *C. de Simone*, “Il santuario di Dodona e la mantica greca più antica: considerazioni linguistico-culturali” (стр. 51–54), а по него следи значајната студија од *S. Dakaris*, *A. Ph. Christidis*, *J. Vokotopoulou*, “Les lamelles oraculaires de Dodone et les villes de l’Épire du Nord” (стр. 55–60), каде се презентирани оракуларните плочки што се однесуваат на Апологија, Биљоните, Епидамнос, Онхесмос, Хаонците, Хемара, Орикос. По рефератот на *F. Salviat*, “Timodamos et son Gaulos. Oracles et marchands à Dodone” (стр. 61–64), следи особено исцрпната и обемна студија на *Chr. Tzoyvara-Souli*, “Common Cults in Epirus and Albania” (стр. 65–82).

Вториот тематски дел на ова поглавје, што се однесува на градовите (стр. 83–142), започнува со студијата на *J. N. Corvisier*, “*Quelques remarques sur la mise en place de l’urbanisation en Illyrie du Sud et en Epire*” (стр. 85–89), каде во посебни издвоени целини се презентирани тесалскиот, македонскиот и илирско-епиротскиот случај. Во ова поглавје потоа следат рефератите на *J. Andréou*, “*Ambracie, une ville ancienne se reconstitué peu à peu par les recherches*” (стр. 91–101), *K. Préka-Alexandri*, “*A first presentation of three recent excavations in Thesprotia-Epirus-Greece*” (стр. 103–109), *Dh. Budina*, “*Antigonéa d’Épire et son système urbain*” (стр. 111–122), *N. Ceka*, “*La koinè illyro-épirote dans le domaine de l’architecture*” (стр. 123–133) и на *A. M. Guimier-Sorbets*, “*La mosaïque hellénistique de Dyrrachion et sa place dans la série des mosaïques grecques à decor végétal*” (стр. 135–141).

Третиот тематски дел на ова поглавје е посветен на општеството и институциите (стр. 143–238). Студијата на *P. Cabanes*, “*Apollonie et Épidamne-Dyrrhachion: épigraphie et histoire*” (стр. 145–153), пред сè врз основа на подготовката на Корпусот на натписи на грчки јазик во овие два града од страна на Н. Цека и Ф. Дрини, повторно ја разгледува историјата на Аполонија и Епидамнос-Дурахиј; притоа, ова проучување е презентирано во три дела, од кој првиот се однесува на Аполонија и на традицијата за тројанската миграција кон Бутротос (стр. 145–150), вториот на институционалните врски на двата града со странство (стр. 150–151), а третиот на индигеното присуство во овие градови врз основа на натписите (стр. 151–153). Потоа, следат студиите на *S. Islami*, “*L’État illyrien et les colonies grecques sous la dynastie de Glaucias*” (стр. 155–161), *S. Anamali*, “*Les Illyriens et les villes de l’Illyrie du sud dans les inscriptions de la Grèce*” (стр. 163–166), *P. M. Fraser*, “*The Colonial Inscription of Issa*” (стр. 167–174), *E. Matthews*, “*Epiros and Southern Illyria in the Lexicon of Greek Personal Names: an Interim Report*” (стр. 175–181), *M. B. Hatzopoulos*, “*Le problème des Atintanes et le peuplement de la vallée de l’Aooos*” (стр. 183–190). Студијата на *Nade Proeva*, “*Enchéléens-Dassarètes-Illyriens. Sources littéraires, épigraphiques et archéologiques*”, (стр. 191–199) значајно придонесува за афирмацијата на македонската наука; освен со карта на западна Македонија, ова проучување содржи и каталог на антропонимите од јужна (регионот на Охрид и Струга) и северна Дасаретија (регионот што ги опфаќа Полог, Кичево и Дебар). Во овој дел на второто поглавје, се наоѓаат уште и студиите на *C. Hatzis*, “*Les Amphineis à Corcyre et la dédicace du péripolarque à l’Ashmolean Museum*” (стр. 201–209), *J. Ducat*, “*L’esclavage collectif en Illyrie. A la recherche d’un hilotisme barbare*” (стр. 211–217)”, *F. Drini*, “*Remise en question du caractère de la propriété chez les Prasaiboi aux IIIe-Ier siècles avant notre ère, sur la base des nouvelles données fournies par les actes d’affranchissement de Bouthrôtos*” (стр. 219–224), *S. Le Bohec*, “*Les soldats illyriens au service des rois de Macédoine*” (стр. 225–230), *J. N. Lamboley*, “*Etat de la recherche sur les relations sud-adriatiques. Bilan et perspectives*” (стр. 231–237).

Четвртиот дел на второто поглавје, посветен на нумизматиката (стр. 239–253), донесува само две студии, и тоа на *A. Sasianu*, “*Symbolism on Dyrrachian and Apollonian Dracms*” (стр. 241–249) и на *Ch. Papageorgiadou*, “*Contribution à l’étude de la circulation des monnaies de l’Illyrie*” (стр. 251–253).

Третото поглавје, посветено на римската епоха (стр. 255–261), содржи само две студии, и тоа на *G. Pollo*, “*Quelques aspects de la numismatique coloniale de Buthrote*” (стр. 257–261) и *E. Deniaux*, “*Cicéron et les hommes d’affaires romains d’Illyrie et d’Épire*” (стр. 262–270).

Зборникот содржи и индекс на имињата на боговите и хероите (стр. 271), индекс на античките автори (стр. 271–272), индекс на личните имиња (стр. 272–274), географски индекс (стр. 274–277), индекс на општи имиња (стр. 278).

Како што веќе на почетокот е спомнато, поголемиот број трудови презентирани во овој зборник се илустрирани и со бројни квалитетни карти, слики, скици, фотогорафии, табли. На крајот на зборникот се наоѓа нивен список (стр. 279–281). Одредени реферати се проследени и со интервенција од учесниците на конгресот; списокот на сите овие интервенции исто така е презентираан на самиот крај на зборникот (стр. 281).

Зборникот со рефератите од наведениот колоквиум, посветен на јужна Илирија и Епир, по значајот и обемот на трудовите што ги содржи, од моментот на неговото објавување претставува незаобиколна литература за секој проучувач на било кој сегмент од антиката поврзан со овие области.

6.VI 1993

Александар Панев
Институт за национална историја
Скопје